

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ

29-35-69, 628-37-04

21-07-57, 628-90-17

UL. ŻURAWIA 4A, SKR.PT.24

00-503 W A R S Z A W A

TELEFAX: 29-40-89

BS/65/53/93

PARTIE POLITYCZNE - ICH POPARCIE I SPOŁECZNY IMAGE

Komunikat z badań

Warszawa, maj 1993 r.

UWAGA: Przedruk materiałów CBOS w całości lub w części oraz wykorzystanie danych empirycznych jest dozwolone wyłącznie z podaniem źródła.

Zgodnie z założeniami nowej ordynacji wyborczej w skład Sejmu mogą wejść przedstawiciele tylko tych partii, które uzyskały co najmniej 5% głosów oddanych w skali kraju. W ostatnich wyborach barierę tę przekroczyłyby zaledwie dziewięć spośród dwudziestu dziewięciu komitetów wyborczych, których przedstawiciele znaleźli się w parlamencie. Z całą pewnością więc wiele ugrupowań będzie musiało przebyć trudną drogę dostosowania się do nowych warunków.

Pewnymi drogowskazami dla liderów ugrupowań politycznych mogą być wyniki sondaży badających preferencje wyborcze społeczeństwa. Nie powinno się jednak traktować ich jako prognoz wielkości poparcia udzielonego poszczególnym partiom w najbliższym głosowaniu. Obecnie bowiem nie ma ani wyborów, ani kampanii wyborczej, ani wykrystalizowanego systemu partyjnego kraju. W tej sytuacji trudno mówić o stabilnych preferencjach wyborczych, zwłaszcza że partii jest tak dużo, iż niewiele osób jest w stanie zorientować się w różnicach między nimi. Można zatem spodziewać się, że spora część wyborców zmieni swoje preferencje do dnia głosowania. Co więcej - same partie w toku kampanii wyborczej mogą w dużym stopniu wpłynąć na zachowania elektoratu. Wystarczy przypomnieć karierę Stanisława Tymińskiego, który w ciągu miesiąca przekonał do swojej kandydatury tak wiele osób, że stał się głównym rywalem Lecha Wałęsy w walce o fotel prezydenta.

Tak więc wyniki wszelkich badań preferencji wyborczych, w tym omawianego w komunikacie sondażu¹, mogą być tylko jedną z wielu informacji pomocnych w podejmowaniu przez polityków decyzji dotyczących przyszłości ich partii.

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (34) przeprowadzono w dniach 15-18 kwietnia 1993 r. na 1077-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców kraju.

Preferencje wyborcze

Spośród dwudziestu ugrupowań politycznych, których poparcie wyborcze badano, największą liczbę potencjalnych głosów uzyskały: Unia Demokratyczna (16%), Polskie Stronnictwo Ludowe (14%) oraz Socjaldemokracja Rzeczypospolitej Polskiej (12%). Ustawowe pięć procent przekroczyły także: NSZZ "Solidarność" (7%), Kongres Liberalno-Demokratyczny i Unia Pracy (po 6%) oraz Konfederacja Polski Niepodległej (5%).

Można by oczywiście na tej podstawie próbować wyobrazić sobie przyszły Sejm i możliwe w nim koalicje, gdyby nie co najmniej dwa zastrzeżenia.

Po pierwsze - pomiar preferencji, jak każdy inny pomiar w badaniu na próbie reprezentatywnej, może być dokonywany z pewną tylko dokładnością (w tym przypadku do 3%). Tak więc z samej istoty badań sondażowych wynika, iż nawet gdyby wybory odbywały się w najbliższej przyszłości, w miejsce "Solidarności", Kongresu Liberalno-Demokratycznego, Unii Pracy, Konfederacji Polski Niepodległej mogłyby do Sejmu wejść: Partia "X", Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe, Ruch dla Rzeczypospolitej, ZR "Samoobrona", NSZZ "Solidarność '80" czy Porozumienie Ludowe. Układ partii w parlamencie byłby więc zupełnie inny i zupełnie inne byłyby możliwości wyłonienia rządu większościowego.

Po drugie - jest oczywiste, że połączenie kilku bliskich sobie partii w jedną, stworzyłoby jej zupełnie nowe możliwości wejścia do Sejmu. I tak, np. połącznie Partii "X" z "Samoobroną" i "Solidarnością '80" w jedno ugrupowanie dałoby mu prawie pewne miejsce w parlamencie. Podobne możliwości tkwią np. we współpracy Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego z Porozumieniem Ludowym i rolniczą "Solidarnością", zwłaszcza przy rozszerzeniu jej na Ruch dla Rzeczypospolitej i Porozumienie Centrum. Tak więc próba analizowania struktury partyjnej przyszłego Sejmu zdaje się, jak na razie, jedynie zabawą intelektualną.

Duże rozdrobnienie polityczne powoduje, że poszczególne partie uzyskują nieznaczne poparcie. W tej sytuacji nawet małe zmiany preferencji mogą mieć duże znaczenie dla wielu ugrupowań. Jak wynika z danych zamieszczonych w tabeli 1, od początku roku w istotnym stopniu zmieniło się poparcie tylko trzech partii - Unii Demokratycznej, Socjaldemokracji Rzeczypospolitej Polskiej i Konfederacji Polski Niepodległej.

Tabela 1

w procentach

Ugrupowanie polityczne	Wskazania respondentów popierających daną partię wg terminów badań			
	I '93	II '93	III '93	IV '93
Unia Demokratyczna	18	16	19	16
Polskie Stronnictwo Ludowe	14	15	14	14
Socjaldemokracja Rzeczypospolitej Polskiej	9	7	10	12
NSZZ "Solidarność"	8	6	7	7
Kongres Liberalno-Demokratyczny	6	7	7	6
Unia Pracy	4	8	7	6
Konfederacja Polski Niepodległej	8	9	5	5
Partia "X"	6	4	3	5
Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe	3	3	5	5
Ruch dla Rzeczypospolitej	3	4	4	3
ZR "Samoobrona"	2	1	2	2
NSZZ "Solidarność '80"	4	3	2	2
Porozumienie Ludowe	1	1	2	2
Partia Chrześcijańskich Demokratów	0,2	1	0,4	1
NSZZ "Solidarność" RI	1	1	3	1
Unia Polityki Realnej	-	-	-	1
Porozumienie Centrum	1	2	1	1
Stronnictwo Ludowo-Chrześcijańskie	1	0	1	1
Partia Konserwatywna	1	1	0,2	0,3
Polska Partia Przyjaciół Piwa	2	2	1	0,1
Inna partia lub organizacja (jaka?)	1	1	3	1
Trudno powiedzieć	6	6	4	6

W kwietniu poparcie dla partii Tadeusza Mazowieckiego zmniejszyło się w stosunku do marca o 3 punkty procentowe. Partia Aleksandra Kwaśniewskiego od dwóch miesięcy zyskuje coraz więcej zwolenników, a ugrupowanie Leszka Moczulskiego - po marcowej czteropunktowej stracie elektoratu - w kwietniu nie pozyskało nowych wyborców. Wielkość deklarowanego poparcia pozostałych partii w zasadzie się nie zmieniła.

Mówiąc o wzroście popularności Socjaldemokracji Rzeczypospolitej Polskiej, trzeba poczynić jedno zastrzeżenie. Otóż z badań wyborczych wszystkich ośrodków, w tym sondażu INFAS przeprowadzonego w dniu ostatniego głosowania, wynika, że deklarowane poparcie dla ugrupowania postkomunistycznego było zwykle zaniżone. Przyczyna tego stanu rzeczy jest oczywista - część respondentów nie chciała ujawnić, że głosuje na partię związaną z dawnym reżimem. Obecnie jednak obserwujemy wychodzenie postkomunistów z politycznej izolacji. Zarówno pojednawcze gesty ze strony prezydenta, jak i sejmowa współpraca Sojuszu Lewicy Demokratycznej z partiami wywodzącymi się z "Solidarności" (choćby przy okazji formowania składu Krajowej Rady Telewizji i Radiofonii czy też uchwalania ustawy o powszechnej prywatyzacji) mogło sprawić, iż ujawnienie swoich preferencji przez sympatyków SdRP nie jest już tak kłopotliwe. W związku z tym wzrost deklarowanego poparcia udzielanego ugrupowaniu Kwaśniewskiego może być w jakimś stopniu efektem większej śmiałości jego sympatyków, nie zaś wynikiem poszerzania się kręgu potencjalnych wyborców. Niestety, obecnie nie ma możliwości zweryfikowania tej hipotezy. Mogą to uczynić dopiero najbliższe wybory. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że w ostatnich miesiącach zwiększa się liczba osób deklarujących postawy lewicowe².

Partie jako reprezentacje interesów obywateli

Na podstawie omówionych wyników trudno jest wyciągać daleko idące wnioski na temat preferencji wyborczych elektoratu większości partii. Liczba osób deklarujących zamiar głosowania na poszczególne partie jest bowiem zbyt mała, by można było przeprowadzić

² Zob. komunikat CBOS "Lewica-Prawica-Rząd", maj 1993.

odpowiednie analizy. Aby poznać zakres społecznego oddziaływania ugrupowań, zadano więc respondentom pytanie: "Jak przedstawiciele danej organizacji politycznej reprezentują interesy ludzi takich jak Pan(i)?"

Tabela 2

w procentach

Ugrupowania polityczne	Jak przedstawiciele danej organizacji politycznej reprezentują interesy ludzi takich jak Pan(i)? (w nawiasach umieszczono rozkład odpowiedzi wśród osób gotowych wziąć udział w głosowaniu)		
	dobrze	źle	trudno powiedzieć
NSZZ "Solidarność"	41 (49)	21 (21)	37 (30)
Unia Demokratyczna	41 (51)	21 (21)	38 (28)
Polskie Stronnictwo Ludowe	40 (49)	18 (16)	42 (35)
Unia Pracy	37 (43)	16 (14)	47 (43)
Socjaldemokracja Rzeczypospolitej Polskiej	31 (38)	26 (26)	43 (36)
Porozumienie Ludowe	25 (31)	23 (25)	51 (43)
Konfederacja Polski Niepodległej	23 (27)	32 (36)	44 (38)
Kongres Liberalno-Demokratyczny	21 (26)	32 (34)	47 (40)
Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe	20 (24)	42 (44)	38 (32)
Porozumienie Centrum	14 (17)	43 (48)	43 (36)
Ruch dla Rzeczypospolitej	11 (14)	33 (37)	56 (49)
Partia "X"	5 (6)	42 (49)	53 (45)

Najwięcej osób ma wyrobione opinie (najmniejsze odsetki odpowiedzi "trudno powiedzieć") o NSZZ "Solidarność", Unii Demokratycznej i Zjednoczeniu Chrześcijańsko-Narodowym, a więc o związku zawodowym, którego nazwa ściśle wiąże się z polskimi przemianami ostatnich lat i którego działalność wykracza poza funkcje polityczne, oraz o dwóch głównych ugrupowaniach obecnej koalicji rządzącej. Najmniej znane są zaś: Ruch dla

Rzeczypospolitej, Partia "X" oraz Porozumienie Ludowe. Partia Jana Olszewskiego jest stosunkowo nową siłą na scenie politycznej kraju. Jej nazwa nie pojawiła się w czasie ostatnich wyborów parlamentarnych. Z kolei Partia "X" od czasu wyjazdu Stanisława Tymińskiego za granicę jest mało aktywna. Także jej udział w kampanii wyborczej był ograniczony. Natomiast Porozumienie Ludowe zdaje się nadal być w cieniu "Solidarności" Rolników Indywidualnych, organizacji o znacznie bogatszej tradycji. Wydaje się, że przywódca PL, a dawny lider rolniczej Solidarności - Gabriel Janowski - jest częściej kojarzony ze swoim dawnym związkiem niż z obecną partią. Pewnym potwierdzeniem tego przypuszczenia mogą być wyniki badania z lipca ubiegłego roku, kiedy to zaledwie 13% respondentów trafnie skojarzyło nazwę: Porozumienie Ludowe z osobą jego lidera - Gabrielem Janowskim.

Pozytywne opinie najczęściej wyrażano o NSZZ "Solidarność", Unii Demokratycznej i Polskim Stronnictwie Ludowym. Zwraca tutaj uwagę wyższa niż w badaniu preferencji wyborczych pozycja "Solidarności". W przypadku tego związku zawodowego działalność parlamentarna nie jest głównym sposobem reprezentacji interesów grupowych. W konsekwencji przekonanie o dobrym reprezentowaniu interesów przez "Solidarność" najrzadziej przekłada się na poparcie wyborcze.

Najmniej osób pozytywnie wypowiada się o Partii "X", Ruchu dla Rzeczypospolitej i Porozumieniu Centrum. Różnica między odsetkiem osób uważających, że partie te dobrze reprezentują ich interesy, a odsetkiem respondentów zamierzających na nie głosować jest tutaj znacznie mniejsza niż w przypadku najpopularniejszych ugrupowań. Oznacza to, że niewielu potencjalnych wyborców innych organizacji jest skłonnych wyrazić pozytywną opinię o Partii "X", PC i RdR. W pewnym sensie mamy więc do czynienia z izolacją tych partii w społecznej świadomości.

Warto przy tym zwrócić uwagę, że są to ugrupowania bodaj najsilniej - obecnie lub w niedalekiej przeszłości - występujące przeciwko osobom sprawującym władzę. Być może ta opozycyjność jest jedną z przyczyn wspomnianej wcześniej izolacji. Zwłaszcza, że wiąże się ona z niewielką przychylnością prasy dla tych ugrupowań. Szczególnie wymowny jest tu przykład Partii "X", o której niemalże żaden wyborca innej organizacji nie wypowiada pozytywnej opinii.

Rozmieszczenie ugrupowań politycznych na tradycjonalistyczno-liberalnym polu polityki

Jakie są orientacje polityczne sympatyków poszczególnych ugrupowań? Próbując odpowiedzieć na to pytanie, skonstruowaliśmy model tradycjonalistyczno-liberalnego pola polityki. Jego genezę stanowią badania preferencji wyborczych w okresie kampanii prezydenckiej³. Ustalono wówczas - przez analizę zawartości wszystkich danych CBOS z kilku miesięcy - że sympatie polityczne respondentów w dużym stopniu zależą od ich poglądów na tematy gospodarcze oraz stanowisk wobec głównych problemów społecznych podnoszonych przez Kościół. Składają się one na dwa główne wymiary postrzegania sceny politycznej kraju. Nazwaliśmy je wymiarem liberalizmu gospodarczego oraz tradycjonalizmu politycznego.

Wymiar liberalizmu gospodarczego jest wyznaczony przez następujące opinie respondentów:

- ▶ tempo prywatyzacji polskiej gospodarki jest zbyt wolne;
- ▶ prywatyzacja przyniesie polskiej gospodarce więcej korzyści niż strat;
- ▶ niewielkie bezrobocie jest zjawiskiem pożytecznym dla gospodarki.

Wymiar tradycjonalizmu politycznego jest wyznaczony przez następujące opinie:

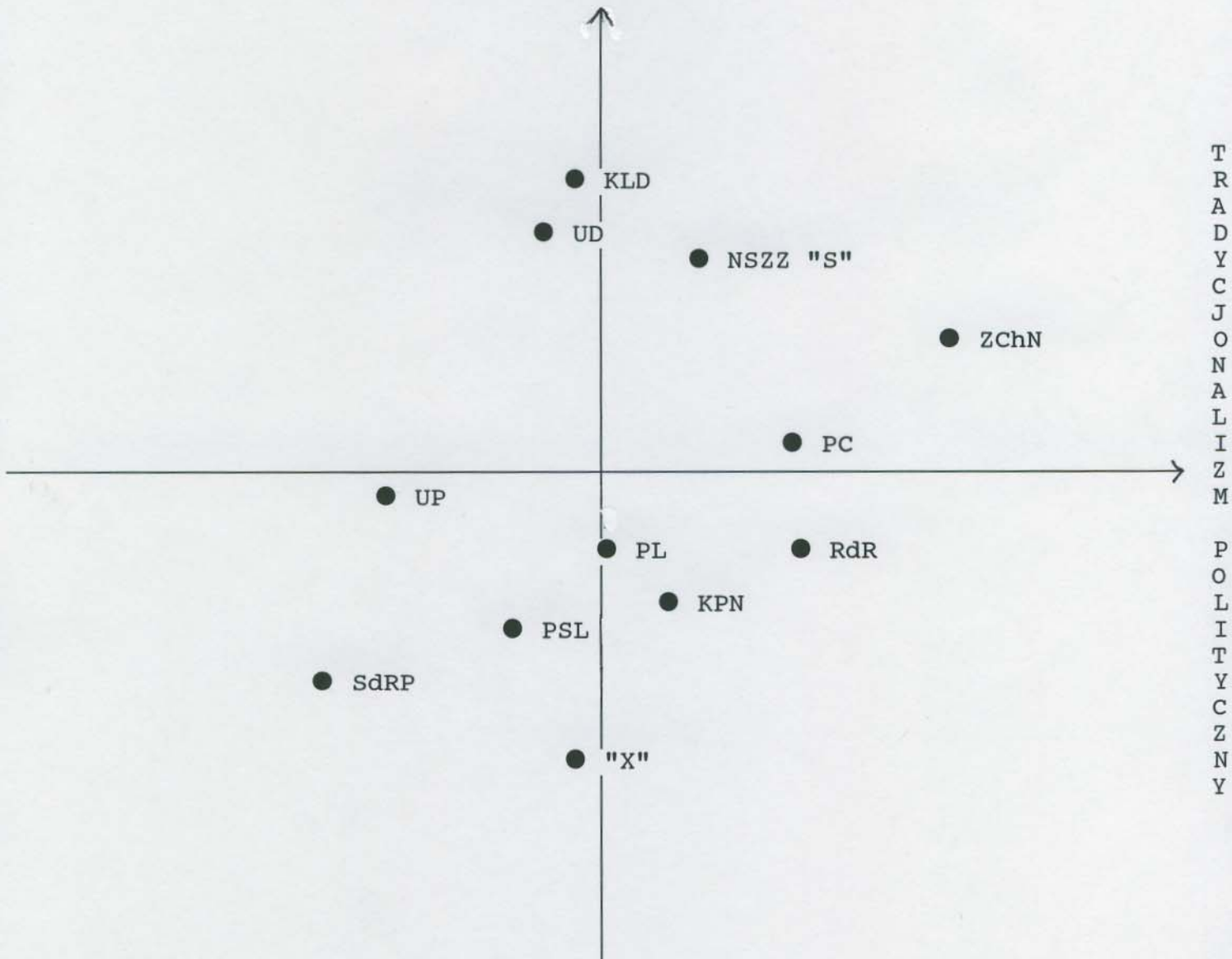
- ▶ przerywanie ciąży powinno być zakazane;
- ▶ religia powinna być nauczana w szkołach państwowych;
- ▶ dobrze się stało, że wprowadzono ustawy nakazujące respektowania wartości chrześcijańskich przez telewizję.

Początek układu współrzędnych jest wyznaczony przez postawy indyferentne wobec liberalizmu gospodarczego i tradycjonalizmu politycznego. W miarę przesuwania się na osiach w kierunku wskazanym przez strzałki napotykamy opinie coraz bardziej nasycone liberalizmem i tradycjonalizmem. Na przeciwległych biegunach zajmują miejsce respondenci negatywnie ustosunkowani do wymienionych opcji.

³ Porównaj "Główni pretendenci na liberalno-konserwatywnym polu polityki", Serwis Informacyjny CBOS NR 11/1990.

Rozmieszczenie poszczególnych ugrupowań - a w zasadzie ich sympatyków⁴ - na tak skonstruowanym polu polityki prezentuje rysunek 1.

RYS. 1. ROZMIESZCZENIE UGRUPOWAŃ NA POLU POLITYKI (IV '93).
LIBERALIZM GOSPODARCZY

⁴ Zastosowano metodę analizy czynnikowej w wersji Varimax. Przeprowadzono ją dla każdej partii z osobna. Umieszczono je razem na jednym rysunku w celu ułatwienia odbioru wyników analiz. Analizami została objęta tylko grupa respondentów deklarujących gotowość wzięcia udziału w wyborach.

Jak widać, najbardziej liberalne poglądy gospodarcze mają sympatycy Kongresu Liberalno-Demokratycznego, Unii Demokratycznej oraz NSZZ "Solidarność". Jeżeli takie umiejscowienie obu wymienionych partii nie może dziwić - zdaje się, że jest ono zgodne z ich programami, to dość silny liberalizm gospodarczy sympatyków związku zawodowego jest niezwykle. Wydaje się, że ma to swoje uzasadnienie zarówno w historycznej roli "Solidarności" - zwalczającej system komunistyczny z jego etatystyczną ideologią gospodarczą, jak i obecnej roli parlamentarnej reprezentacji związku, stanowiącej ważny składnik koalicji rządowej. Nie bez znaczenia jest przy tym fakt, że klub parlamentarny "Solidarności" poparł ustawę o powszechnej prywatyzacji.

Najbardziej odległe od liberalizmu, etatystyczne poglądy na tematy gospodarcze mają sympatycy Partii "X" i Socjaldemokracji Rzeczypospolitej Polskiej, a więc partii w dużym stopniu związanych z dawnym systemem komunistycznym.

Z poglądami tradycjonalistycznymi zdecydowanie najsilniej wiąże się aprobata Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego oraz - w mniejszym stopniu - Porozumienia Centrum i Ruchu dla Rzeczypospolitej. Na przeciwnym biegunie znajdują się: Socjaldemokracja Rzeczypospolitej Polskiej i Unia Pracy.

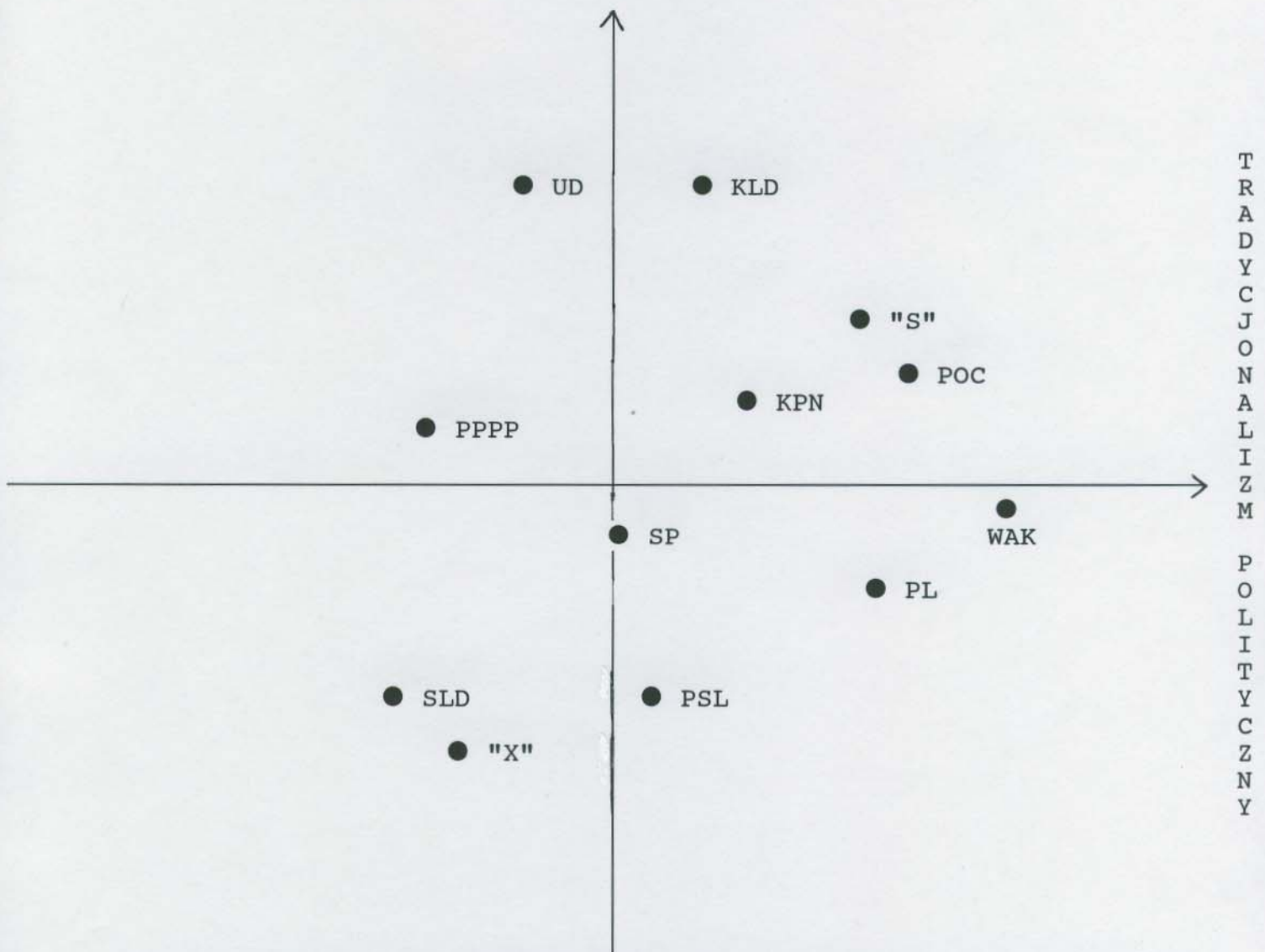
Ponieważ podobne analizy były przeprowadzane w miesiącu poprzedzającym ostatnie wybory do Sejmu⁵ (rys. 2), możemy zwrócić uwagę na najpoważniejsze różnice, jakie zaszły w sposobie postrzegania partii politycznych w tym okresie. W trakcie kampanii wyborczej do Sejmu respondenci mieli więcej niż obecnie możliwości obserwowania partii, zapoznawania się z ich programami i liderami. Dlatego też ugrupowania polityczne były wówczas lepiej znane ankietowanym. Teraz jesteśmy po trwającym półtora roku sprawdzanie funkcjonowania tych partii w parlamencie. W okresie tym trwały przetasowania na scenie politycznej - powstawały nowe ugrupowania, dochodziło do rozłamów w partiach już istniejących, znani politycy zmieniali "barwy klubowe".

⁵ Zamiast opinii o wartościach chrześcijańskich w ustawie o RiTV pytano wówczas o ocenę działalności Kościoła. Dlatego porównanie wyników analiz - zwłaszcza względem osi konserwatyzmu wymaga zachowania dużej ostrożności interpretacyjnej.

Mimo tych zmian sposób postrzegania poszczególnych ugrupowań politycznych jest dość stabilny. Tylko niektóre ugrupowania zasadniczo zmieniły swoje położenie na polu polityki.

RYS. 2. ROZMIESZCZENIE UGRUPOWAŃ NA POLU POLITYKI (IX '91)

LIBERALIZM GOSPODARCZY

Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe przesunęło się w kierunku liberalizmu (w stosunku do Wyborczej Akcji Katolickiej w okresie kampanii wyborczej). Jest to zapewne efektem uczestnictwa ZChN w obecnej koalicji rządowej, która kontynuuje proces przekształceń gospodarczych zapoczątkowany przez poprzednie gabinety.

Wyraźnie bardziej etatystyczne niż w 1991 r. stanowisko zajmuje natomiast Konfederacja Polski Niepodległej. Partia ta jest obecnie jedną z głównych sił opozycyjnych wobec rządowego programu przekształceń własnościowych. Nie wchodziła ona w skład poprzedniego parlamentu i być może w czasie kampanii wyborczej jej poglądy dotyczące gospodarki nie były szeroko znane. Większy wpływ na postrzeganie KPN miała wówczas jej przeszłość, lokująca ją wśród najbardziej stanowczych przeciwników systemu komunistycznego, niż głoszony program gospodarczy.

Usytuowanie pozostałych ugrupowań względem osi liberalizmu gospodarczego nie odbiega zasadniczo od ich umiejscowienia w trakcie kampanii wyborczej.

Największe zmiany na osi tradycjonalizmu politycznego dotyczą Unii Pracy (w stosunku do "Solidarności Pracy"), Porozumienia Ludowego i Partii "X". W przypadku UP jest to zapewne efektem akcji zbierania podpisów pod apelem domagającym się przeprowadzenia referendum w sprawie ustawy antyaborcyjnej zorganizowanej przez Zbigniewa Bujaka. Doprowadziło to do zajęcia przez tę partię bardziej wyrazistej pozycji na polu polityki. W trakcie kampanii wyborczej "Solidarność Pracy" była ugrupowaniem nieokreślonym. Zajmowała pozycję blisko początku układu współrzędnych, gdzie lokują się zazwyczaj ugrupowania "bezbarwne". Jest to o tyle zaskakujące, że liderzy tej partii zdają się mieć jednoznaczne (nie odzégnują się od określania ich mianem "socjalistyczne") poglądy na tematy gospodarcze. Przypomnijmy jednak, że Ryszard Bugaj był bodajże najbardziej aktywnym na forum parlamentu krytykiem polityki gospodarczej Rakowskiego w pierwszych miesiącach funkcjonowania "kontraktowego" Sejmu. Był to przełomowy okres w naszej historii i transmisje posiedzeń parlamentarnych przyciągały liczną widownię. Być może zapamiętano Bugaja jako zdecydowanego przeciwnika komunistycznego systemu gospodarczego; obecnie utrudnia to jego partii pozyskanie sympatii elektoratu niechętnego liberalnym przekształceniom gospodarki. W efekcie ugrupowanie to nadal zajmuje neutralną pozycję względem osi liberalizmu gospodarczego.

Przesunięcie Porozumienia Ludowego i Partii "X" względem osi tradycjonalizmu politycznego może być interpretowane jako oznaka mniejszej obecnie aktywności i wyrazistości tych ugrupowań niż w czasie kampanii wyborczej. Przypomnijmy, że Porozumienie Ludowe

było wówczas nazwą koalicji wyborczej, w skład której wchodziła NSZZ "Solidarność" RI - organizacja bardziej znana niż obecna partia Janowskiego. Jednak przy wyciąganiu dalej idących wniosków musimy pamiętać, że jedno z pytań tworzących oś tradycjonalizmu politycznego zostało zmienione, co może mieć wpływ na zmianę wyników analiz.

Usytuowanie partii na polu polityki można też analizować pod kątem funkcjonowania koalicji rządowej. Ugrupowania wchodzące w jej skład (i uwzględnione w badaniu) są dość odległe od siebie zarówno na osi tradycjonalizmu politycznego, jak i liberalizmu gospodarczego. Jedynie Unia Demokratyczna i Kongres Liberalno-Demokratyczny są sobie na tyle bliskie, że znalazły się w tym samym rejonie układu współrzędnych. Od Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego oddala je przede wszystkim odmienne stanowisko w sprawie stosunków państwa i Kościoła. Natomiast od Porozumienia Ludowego - inne spojrzenie na sprawy gospodarcze. Jest to więc trudna koalicja, wymagająca umiejętności łagodzenia sporów wynikających z zasadniczych rozbieżności między partiami.

Wydaje się, że utrzymanie podobnej koalicji w wyborach parlamentarnych byłoby niezwykle trudne. Duże są natomiast możliwości zjednoczenia ugrupowań określających się jako prawicowe. Porozumienie Centrum, Ruch dla Rzeczypospolitej, Konfederacja Polski Niepodległej i Porozumienie Ludowe znajdują się na polu polityki w niedalekiej odległości od siebie, co oznacza, że są postrzegane w podobny sposób. Możliwe byłoby także rozszerzenie takiej koalicji o Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe.

Inną wspólną konfigurację tworzą Kongres Liberalno-Demokratyczny i Unia Demokratyczna. Partie te stanowiły podstawę tzw. "małej koalicji". Jednak zawiązywanie sojuszu na czas wyborów nie byłoby chyba - przynajmniej z punktu widzenia interesów UD - potrzebne. Partia ta ma bowiem duże szanse na samodzielne przekroczenie bariery pięciu procent głosów.

W podobnej sytuacji są: Socjaldemokracja Rzeczypospolitej Polskiej i Polskie Stronnictwo Ludowe. Choć na polu polityki znajdują się w niedalekiej od siebie odległości, oba te ugrupowania należą do najsilniejszych w naszym kraju i nie muszą zawierać koalicji wyborczych.

Wnioski, jakie można wyciągnąć z analizy pola polityki dotyczą przede wszystkim promocji poszczególnych ugrupowań. Analizy te dostarczają bowiem podstawowych, syntetycznych informacji na następujące tematy:

- ▶ do jakich wartości i przekonań powinny odwoływać się poszczególne partie, by umocnić swoją pozycję na scenie politycznej;
- ▶ jakie ugrupowania mogą z sobą współpracować, by sojusz ten nie był odbierany jako nienaturalny czy też będący w sprzeczności z głoszonymi przez te partie poglądami;
- ▶ które ugrupowania są najpoważniejszymi rywalami - mają podobny image polityczny i w konsekwencji mogą liczyć na głosy tych samych wyborców.

Informacje te mogą być przydatne w projektowaniu przez poszczególne partie swoich kampanii wyborczych. A jak wskazują doświadczenia dotychczasowych wyborów w naszym kraju, sukces ugrupowań politycznych w bardzo dużym stopniu zależy od ich umiejętności prezentowania się wyborcom.

A N E K S

Tabela 1. Czy przedstawiciele KPN reprezentują interesy ludzi takich jak Pan(i):

(%)

	dobrze	źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	23	33	44	1070
Płeć				
Mężczyźni	29	36	35	474
Kobiety	19	30	52	596
Wiek				
do 24 lat	22	28	50	152
25-34	26	35	38	186
35-44	28	34	39	262
45-54	23	38	39	182
55-64	24	32	45	150
65 lat i więcej	12	26	62	137
Miejsce zamieszkania				
Wieś	23	30	47	400
Miasto do 20 tys.	24	36	40	115
od 21 do 100 tys.	18	36	46	197
101-500 tys.	29	27	44	199
501 tys. i więcej mieszk.	25	38	38	158
Region				
Północny	22	27	51	153
Zachodni	28	32	40	83
Środkowozachodni	27	38	34	155
Środkowy	23	32	45	197
Wschodni	16	33	51	117
Południowo-wschodni	23	36	40	169
Południowo-zachodni	24	30	46	197
Wykształcenie				
Podstawowe	21	23	56	386
Zasadnicze zawodowe	29	32	38	279
Średnie	21	39	39	318
Wyższe	21	50	29	86
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	24	53	23	68
Prac. umysł. niż. szczebla	20	34	46	93
Pracownicy fiz.- umysł.	25	35	40	49
Robotnicy wykwalifikowani	36	29	36	118
Robotnicy niewykwalifik.	29	34	37	59
Rolnicy	27	30	42	107
Prywatni przedsiębiorcy	26	39	35	37
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	17	33	50	312
Uczniowie i studenci	27	23	51	52
Bezrobotni	24	30	46	114
Gospodynie domowe i inni	17	22	61	56
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys. zł	24	22	53	86
500 tys. - 999 tys.	26	31	43	322
1000 tys. - 1499 tys.	24	30	46	280
1500 tys. - 1999 tys.	24	37	39	179
2000 tys. i powyżej	19	40	40	179
Ocena własnych war. mater.				
Źłe	25	34	41	450
Średnie	22	31	47	466
Dobre	22	33	45	153
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	17	36	47	62
Raz w tygodniu	24	33	43	642
Kilka razy w roku	22	29	49	291
W ogóle nie uczestniczy	31	38	31	74
Ocena kier. roz. syt. w kraju				
Dobry kierunek	25	32	43	258
Źły kierunek	24	35	40	604
Trudno powiedzieć	19	26	56	208

Tabela 2. Czy przedstawiciele KLD reprezentują interesy ludzi takich jak Pan(i):

(%)

	dobrze	źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	32	47	1074
Płeć				
Mężczyźni	20	38	42	476
Kobiety	22	27	51	597
Wiek				
do 24 lat	29	27	44	154
25-34	17	35	48	186
35-44	25	35	39	262
45-54	21	36	43	182
55-64	23	33	44	150
65 lat i więcej	8	24	68	139
Miejsce zamieszkania				
Wieś	14	35	51	402
Miasto do 20 tys.	17	43	41	116
od 21 do 100 tys.	30	31	39	197
101-500 tys.	28	23	49	199
501 tys. i więcej mieszk.	21	32	47	158
Region				
Północny	24	24	51	155
Zachodni	28	43	29	83
Środkowozachodni	25	34	40	156
Środkowy	16	33	51	197
Wschodni	15	26	59	117
Południowo-wschodni	14	48	38	169
Południowo-zachodni	25	22	52	197
Wykształcenie				
Podstawowe	15	25	60	387
Zasadnicze zawodowe	16	39	45	281
Średnie	27	34	38	319
Wyższe	39	37	24	86
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	46	30	24	68
Prac.umysł.niż.szczębla	27	27	47	93
Pracownicy fiz.- umysł.	35	23	41	49
Robotnicy wykwalifikowani	19	39	42	118
Robotnicy niewykwalifik.	16	41	44	59
Rolnicy	13	43	44	107
Prywatni przedsiębiorcy	20	42	38	37
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	15	31	55	313
Uczniowie i studenci	28	27	45	52
Bezrobotni	19	34	47	114
Gospodynie domowe i inni	27	16	57	56
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys.zł	16	32	52	86
500 tys. - 999 tys.	15	36	49	322
1000 tys. - 1499 tys.	20	32	48	283
1500 tys. - 1999 tys.	27	29	44	179
2000 tys. i powyżej	28	31	41	180
Ocena własnych war. mater.				
Źle	17	36	47	451
Średnie	22	32	46	467
Dobre	29	22	49	156
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	18	31	51	62
Raz w tygodniu	22	33	45	645
Kilka razy w roku	17	31	52	292
W ogóle nie uczestniczy	30	31	39	74
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	31	26	43	258
Zły kierunek	16	38	46	606
Trudno powiedzieć	23	24	53	210

Tabela 3. Czy przedstawiciele Partii "X" reprezentują interesy ludzi takich jak Pan(i):

(%)

	dobrze	źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	4	43	53	1071
Płeć				
Mężczyźni	5	46	49	476
Kobiety	4	40	56	595
Wiek				
do 24 lat	6	42	52	154
25-34	5	42	53	185
35-44	5	49	46	262
45-54	2	47	51	182
55-64	6	39	56	150
65 lat i więcej	3	30	67	137
Miejsce zamieszkania				
Wieś	3	41	55	400
Miasto do 20 tys.	4	42	54	116
od 21 do 100 tys.	4	38	58	197
101-500 tys.	5	41	53	198
501 tys. i więcej mieszk.	7	54	39	158
Region				
Północny	7	30	63	154
Zachodni	7	43	50	83
Środkowozachodni	4	51	46	156
Środkowy	1	49	50	195
Wschodni	6	31	62	117
Południowo-wschodni	7	48	45	169
Południowo-zachodni	3	41	56	197
Wykształcenie				
Podstawowe	4	32	64	386
Zasadnicze zawodowe	6	43	51	281
Średnie	5	47	48	319
Wyższe	1	74	25	85
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	0	66	34	68
Prac.umysł.niż.szczebła	5	51	44	92
Pracownicy fiz.- umysł.	7	43	50	49
Robotnicy wykwalifikowani	4	47	49	118
Robotnicy niewykwalifik.	3	46	50	59
Rolnicy	9	44	47	107
Prywatni przedsiębiorcy	0	44	56	37
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	4	36	60	311
Uczniowie i studenci	6	43	51	51
Bezrobotni	6	39	55	114
Gospodynie domowe i inni	2	31	67	56
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys.zł	3	39	58	86
500 tys. - 999 tys.	5	40	55	322
1000 tys. - 1499 tys.	5	42	53	283
1500 tys. - 1999 tys.	4	47	49	178
2000 tys. i powyżej	4	48	48	180
Ocena własnych war. mater.				
Źłe	5	42	53	450
Średnie	4	42	54	464
Dobre	3	46	51	156
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	7	44	49	62
Raz w tygodniu	4	46	50	645
Kilka razy w roku	4	35	61	289
W ogóle nie uczestniczy	6	45	49	74
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	4	54	42	258
Zły kierunek	6	39	55	603
Trudno powiedzieć	0	39	61	210

Tabela 4. Czy przedstawiciele PSL reprezentują interesy ludzi takich jak Pan(i):

(%)

	dobrze	źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	40	18	42	1073
Płeć				
Mężczyźni	46	21	32	476
Kobiety	34	16	50	597
Wiek				
do 24 lat	34	16	50	154
25-34	33	23	44	185
35-44	46	16	38	262
45-54	40	25	34	182
55-64	48	19	33	150
65 lat i więcej	33	9	58	139
Miejsce zamieszkania				
Wieś	51	12	37	402
Miasto do 20 tys.	44	16	40	116
od 21 do 100 tys.	33	19	47	197
101-500 tys.	31	17	51	199
501 tys. i więcej mieszk.	28	36	37	158
Region				
Północny	30	13	57	155
Zachodni	59	13	28	83
Środkowozachodni	61	12	28	156
Środkowy	28	29	44	197
Wschodni	45	13	42	117
Południowo-wschodni	38	28	34	169
Południowo-zachodni	33	14	53	196
Wykształcenie				
Podstawowe	38	14	48	387
Zasadnicze zawodowe	47	15	38	281
Średnie	40	21	39	318
Wyższe	23	39	38	86
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	37	33	30	67
Prac.umysł.niż.szczebła	33	18	49	93
Pracownicy fiz.- umysł.	33	19	48	49
Robotnicy wykwalifikowani	54	17	30	118
Robotnicy niewykwalifik.	42	22	36	59
Rolnicy	67	9	24	107
Prywatni przedsiębiorcy	31	32	37	37
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	35	19	46	313
Uczniowie i studenci	25	28	47	52
Bezrobotni	34	14	51	114
Gospodynie domowe i inni	32	8	59	56
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys.zł	46	12	43	86
500 tys. - 999 tys.	43	15	42	322
1000 tys. - 1499 tys.	39	19	42	283
1500 tys. - 1999 tys.	36	25	39	179
2000 tys. i powyżej	34	22	44	180
Ocena własnych war. mater.				
Źle	39	21	40	451
Średnie	41	17	42	467
Dobre	38	14	48	155
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	35	22	42	62
Raz w tygodniu	43	19	38	645
Kilka razy w roku	35	15	50	291
W ogóle nie uczestniczy	35	23	42	74
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	37	20	43	257
Zły kierunek	44	18	38	606
Trudno powiedzieć	30	18	52	210

Tabela 5. Czy przedstawiciele PC reprezentują interesy ludzi takich jak Pan(i):

(%)

	dobrze	źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	14	43	43	1073
Płeć				
Mężczyźni	15	49	36	476
Kobiety	14	38	48	597
Wiek				
do 24 lat	16	36	48	154
25-34	13	43	44	185
35-44	14	49	37	262
45-54	18	46	36	182
55-64	16	46	37	150
65 lat i więcej	9	31	60	139
Miejsce zamieszkania				
Wieś	13	43	44	402
Miasto do 20 tys.	21	41	37	116
od 21 do 100 tys.	16	44	41	197
101-500 tys.	13	38	49	199
501 tys. i więcej mieszk.	13	49	38	158
Region				
Północny	13	35	52	155
Zachodni	16	45	39	83
Środkowozachodni	16	53	31	156
Środkowy	17	38	45	197
Wschodni	9	40	51	117
Południowo-wschodni	17	49	35	169
Południowo-zachodni	13	41	46	196
Wykształcenie				
Podstawowe	11	34	55	387
Zasadnicze zawodowe	16	43	41	281
Średnie	15	50	34	318
Wyższe	21	53	26	86
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	23	53	24	67
Prac.umysl.niż.szczebła	18	44	38	93
Pracownicy fiz.- umysł.	12	42	46	49
Robotnicy wykwalifikowani	27	44	28	118
Robotnicy niewykwalifik.	10	48	42	59
Rolnicy	11	50	39	107
Prywatni przedsiębiorcy	6	54	40	37
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	12	41	47	313
Uczniowie i studenci	11	34	54	52
Bezrobotni	8	43	49	114
Gospodynie domowe i inni	17	23	61	56
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys.zł	11	35	54	86
500 tys. - 999 tys.	16	40	45	322
1000 tys. - 1499 tys.	14	45	42	283
1500 tys. - 1999 tys.	14	47	39	179
2000 tys. i powyżej	17	46	37	180
Ocena własnych war. mater.				
Złe	16	43	41	451
Średnie	14	43	43	467
Dobre	12	40	47	155
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	13	41	45	62
Raz w tygodniu	16	44	40	645
Kilka razy w roku	10	41	49	291
W ogóle nie uczestniczy	18	44	39	74
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	21	42	37	257
Zły kierunek	14	44	42	606
Trudno powiedzieć	8	39	53	210

Tabela 6. Czy przedstawiciele PL reprezentują interesy ludzi takich jak Pan(i):

(%)

	dobrze	źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	25	23	51	1071
Płeć				
Mężczyźni	30	26	43	476
Kobiety	21	21	58	595
Wiek				
do 24 lat	27	19	54	154
25-34	20	26	54	185
35-44	27	23	50	262
45-54	26	28	46	182
55-64	32	26	42	150
65 lat i więcej	18	17	64	137
Miejsce zamieszkania				
Wieś	32	20	48	401
Miasto do 20 tys.	31	20	48	116
od 21 do 100 tys.	20	26	54	197
101-500 tys.	19	20	62	199
501 tys. i więcej mieszk.	18	37	45	158
Region				
Północny	20	18	62	155
Zachodni	39	21	41	83
Środkowozachodni	40	20	41	156
Środkowy	19	30	51	195
Wschodni	30	21	50	117
Południowo-wschodni	24	31	45	169
Południowo-zachodni	17	21	62	196
Wykształcenie				
Podstawowe	24	17	58	386
Zasadnicze zawodowe	30	22	48	281
Średnie	24	27	48	318
Wyższe	15	41	44	86
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	23	37	40	67
Prac.umysł.niż.szczebła	17	26	57	93
Pracownicy fiz.- umysł.	20	23	56	49
Robotnicy wykwalifikowani	33	26	41	118
Robotnicy niewykwalifik.	27	15	58	59
Rolnicy	51	14	36	107
Prywatni przedsiębiorcy	19	35	46	37
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	20	27	53	311
Uczniowie i studenci	17	31	52	52
Bezrobotni	23	17	61	114
Gospodynie domowe i inni	24	7	69	56
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys.zł	35	14	51	86
500 tys. - 999 tys.	28	19	53	322
1000 tys. - 1499 tys.	27	25	48	283
1500 tys. - 1999 tys.	20	27	53	179
2000 tys. i powyżej	19	31	51	180
Ocena własnych war. mater.				
Źłe	25	27	48	451
Średnie	26	22	53	465
Dobre	25	18	58	155
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	21	35	44	62
Raz w tygodniu	27	23	51	645
Kilka razy w roku	24	19	57	289
W ogóle nie uczestniczy	19	36	45	74
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	29	21	51	257
Zły kierunek	27	26	47	604
Trudno powiedzieć	16	20	64	210

Tabela 7. Czy przedstawiciele RdR reprezentują interesy ludzi takich jak Pan(i):

(%)

	dobrze	źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	11	33	56	1071
Płeć				
Mężczyźni	12	38	50	476
Kobiety	10	29	61	595
Wiek				
do 24 lat	16	27	57	154
25-34	10	31	59	185
35-44	9	38	53	262
45-54	13	36	51	182
55-64	9	38	53	150
65 lat i więcej	8	25	67	137
Miejsce zamieszkania				
Wieś	8	32	61	401
Miasto do 20 tys.	15	33	52	116
od 21 do 100 tys.	13	35	52	197
101-500 tys.	13	26	61	199
501 tys. i więcej mieszk.	11	44	46	158
Region				
Północny	11	28	61	155
Zachodni	16	44	41	83
Środkowozachodni	13	32	55	156
Środkowy	9	30	60	195
Wschodni	11	25	64	117
Południowo-wschodni	11	42	46	169
Południowo-zachodni	9	32	59	196
Wykształcenie				
Podstawowe	9	24	67	386
Zasadnicze zawodowe	13	33	55	281
Średnie	12	39	49	318
Wyższe	11	54	35	86
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	14	50	36	67
Prac.umysł.niż.szczębla	11	34	55	93
Pracownicy fiz.- umysł.	7	35	57	49
Robotnicy wykwalifikowani	12	39	48	118
Robotnicy niewykwalifik.	5	35	60	59
Rolnicy	8	34	58	107
Prywatni przedsiębiorcy	8	39	53	37
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	11	33	55	311
Uczniowie i studenci	17	16	67	52
Bezrobotni	11	30	59	114
Gospodynie domowe i inni	8	11	81	56
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys.zł	11	27	62	86
500 tys. - 999 tys.	7	30	63	322
1000 tys. - 1499 tys.	15	30	55	283
1500 tys. - 1999 tys.	11	41	48	179
2000 tys. i powyżej	12	39	50	180
Ocena własnych war. mater.				
Źle	10	36	54	451
Średnie	11	30	59	465
Dobre	13	33	54	155
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	11	31	58	62
Raz w tygodniu	11	36	54	645
Kilka razy w roku	10	28	61	289
W ogóle nie uczestniczy	15	29	55	74
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	10	38	52	257
Zły kierunek	13	34	53	604
Trudno powiedzieć	5	24	71	210

Tabela 8. Czy przedstawiciele SdRP reprezentują interesy ludzi takich jak Pan(i):

(%)

	dobrze	źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	31	26	43	1072
Płeć				
Mężczyźni	34	30	36	476
Kobiety	29	22	48	596
Wiek				
do 24 lat	28	24	48	154
25-34	26	31	43	185
35-44	35	24	40	262
45-54	34	34	32	182
55-64	40	21	39	149
65 lat i więcej	22	19	59	139
Miejsce zamieszkania				
Wieś	31	25	44	402
Miasto do 20 tys.	29	26	45	115
od 21 do 100 tys.	32	22	46	197
101-500 tys.	31	26	43	199
501 tys. i więcej mieszk.	34	34	32	158
Region				
Północny	31	25	44	155
Zachodni	51	20	28	83
Środkowozachodni	41	21	38	156
Środkowy	20	34	46	197
Wschodni	28	20	52	117
Południowo-wschodni	35	34	31	169
Południowo-zachodni	25	23	53	195
Wykształcenie				
Podstawowe	28	21	51	387
Zasadnicze zawodowe	34	26	40	281
Średnie	32	28	40	317
Wyższe	36	41	24	86
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	34	31	35	67
Prac. umysł. niż. szczebla	40	22	38	93
Pracownicy fiz.- umysł.	38	20	42	49
Robotnicy wykwalifikowani	43	30	27	118
Robotnicy niewykwalifik.	28	40	32	59
Rolnicy	33	22	45	107
Prywatni przedsiębiorcy	24	35	41	37
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	30	24	46	312
Uczniowie i studenci	12	39	49	52
Bezrobotni	29	22	49	114
Gospodynie domowe i inni	17	20	62	56
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys. zł	30	18	51	86
500 tys. - 999 tys.	27	25	47	322
1000 tys. - 1499 tys.	33	26	41	283
1500 tys. - 1999 tys.	36	29	34	178
2000 tys. i powyżej	32	28	40	180
Ocena własnych war. mater.				
Złe	33	28	38	451
Średnie	31	24	45	466
Dobre	26	25	50	155
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	24	31	45	62
Raz w tygodniu	30	28	42	645
Kilka razy w roku	35	19	46	291
W ogóle nie uczestniczy	37	30	33	74
Ocena kier. rozw. syt. w kraju				
Dobry kierunek	24	34	42	257
Zły kierunek	36	25	39	606
Trudno powiedzieć	27	18	54	209

Tabela 9. Czy przedstawiciele UD reprezentują interesy ludzi takich jak Pan(i):

(%)

	dobrze	źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	41	21	38	1072
Płeć				
Mężczyźni	44	25	31	476
Kobiety	39	18	43	596
Wiek				
do 24 lat	44	15	41	154
25-34	42	22	36	186
35-44	45	21	34	262
45-54	41	25	33	182
55-64	41	26	33	150
65 lat i więcej	29	17	54	137
Miejsce zamieszkania				
Wieś	35	25	40	401
Miasto do 20 tys.	43	25	32	116
od 21 do 100 tys.	43	19	38	197
101-500 tys.	43	15	41	199
501 tys. i więcej mieszk.	50	19	32	158
Region				
Północny	44	13	43	155
Zachodni	60	21	19	83
Środkowozachodni	47	25	28	156
Środkowy	34	22	43	195
Wschodni	33	21	46	117
Południowo-wschodni	34	36	31	169
Południowo-zachodni	43	12	45	197
Wykształcenie				
Podstawowe	34	18	48	386
Zasadnicze zawodowe	37	28	35	281
Średnie	47	21	32	319
Wyższe	60	17	23	86
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	60	15	25	68
Prac. umysł. niż. szczebla	55	11	34	93
Pracownicy fiz.- umysł.	44	12	43	49
Robotnicy wykwalifikowani	48	25	27	118
Robotnicy niewykwalifik.	35	32	33	59
Rolnicy	29	36	35	107
Prywatni przedsiębiorcy	57	11	32	37
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	34	23	43	311
Uczniowie i studenci	50	10	40	52
Bezrobotni	35	24	41	114
Gospodynie domowe i inni	39	10	51	56
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys. zł	34	25	42	86
500 tys. - 999 tys.	33	25	42	322
1000 tys. - 1499 tys.	45	18	38	283
1500 tys. - 1999 tys.	48	20	32	179
2000 tys. i powyżej	48	19	33	180
Ocena własnych war. mater.				
Złe	36	28	35	451
Średnie	43	18	39	465
Dobre	49	10	41	156
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	30	36	35	62
Raz w tygodniu	43	20	36	645
Kilka razy w roku	35	21	44	290
W ogóle nie uczestniczy	54	16	30	74
Ocena kier. rozw. syt. w kraju				
Dobry kierunek	48	18	34	258
Zły kierunek	38	26	35	604
Trudno powiedzieć	40	11	49	210

Tabela 10. Czy przedstawiciele UP reprezentują interesy ludzi takich jak Pan(i):

(%)

	dobrze	źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	37	16	48	1072
Płeć				
Mężczyźni	40	17	43	476
Kobiety	34	15	52	596
Wiek				
do 24 lat	36	15	50	154
25-34	38	18	43	186
35-44	40	14	46	262
45-54	43	17	40	182
55-64	35	19	46	150
65 lat i więcej	22	13	65	137
Miejsce zamieszkania				
Wieś	32	16	51	401
Miasto do 20 tys.	39	19	42	116
od 21 do 100 tys.	36	13	51	197
101-500 tys.	39	11	49	199
501 tys. i więcej mieszk.	44	21	35	158
Region				
Północny	37	8	55	155
Zachodni	57	11	32	83
Środkowozachodni	41	18	41	156
Środkowy	35	20	45	195
Wschodni	34	11	56	117
Południowo-wschodni	25	28	47	169
Południowo-zachodni	38	11	51	197
Wykształcenie				
Podstawowe	29	13	58	386
Zasadnicze zawodowe	40	15	45	281
Średnie	40	18	42	319
Wyższe	50	22	28	86
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	36	24	40	68
Prac. umysł. niż. szczebla	53	9	38	93
Pracownicy fiz.- umysł.	40	10	50	49
Robotnicy wykwalifikowani	50	18	32	118
Robotnicy niewykwalifik.	46	18	36	59
Rolnicy	27	21	52	107
Prywatni przedsiębiorcy	33	16	51	37
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	30	16	54	311
Uczniowie i studenci	36	15	50	52
Bezrobotni	37	12	51	114
Gospodynie domowe i inni	26	14	59	56
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys. zł	33	14	54	86
500 tys. - 999 tys.	33	15	52	322
1000 tys. - 1499 tys.	42	14	45	283
1500 tys. - 1999 tys.	38	17	46	179
2000 tys. i powyżej	39	20	40	180
Ocena własnych war. mater.				
Źle	36	18	46	451
Średnie	40	13	47	465
Dobre	29	16	54	156
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	25	32	43	62
Raz w tygodniu	37	17	46	645
Kilka razy w roku	34	12	54	290
W ogóle nie uczestniczy	49	11	41	74
Ocena kier. rozw. syt. w kraju				
Dobry kierunek	37	17	46	258
Źły kierunek	38	17	45	604
Trudno powiedzieć	33	10	58	210

Tabela 11. Czy przedstawiciele ZChN reprezentują interesy ludzi takich jak Pan(i):

(%)

	dobrze	źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	20	42	38	1071
Płeć				
Mężczyźni	21	47	32	476
Kobiety	19	38	43	595
Wiek				
do 24 lat	13	48	39	154
25-34	19	46	35	185
35-44	19	45	36	262
45-54	22	45	33	182
55-64	19	46	35	150
65 lat i więcej	27	19	54	137
Miejsce zamieszkania				
Wieś	21	40	39	401
Miasto do 20 tys.	20	44	36	116
od 21 do 100 tys.	21	42	37	197
101-500 tys.	18	42	40	199
501 tys. i więcej mieszk.	16	48	36	158
Region				
Północny	14	45	41	155
Zachodni	20	51	29	83
Środkowo-zachodni	19	51	30	156
Środkowy	23	37	40	195
Wschodni	17	33	50	117
Południowo-wschodni	17	48	36	169
Południowo-zachodni	25	36	39	196
Wykształcenie				
Podstawowe	21	31	48	386
Zasadnicze zawodowe	19	48	33	281
Średnie	16	48	36	318
Wyższe	28	54	18	86
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	29	49	22	67
Prac. umysł. niż. szczebla	13	51	36	93
Pracownicy fiz.- umysł.	10	58	33	49
Robotnicy wykwalifikowani	15	55	30	118
Robotnicy niewykwalifik.	18	50	32	59
Rolnicy	23	40	37	107
Prywatni przedsiębiorcy	40	29	31	37
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	21	34	45	311
Uczniowie i studenci	13	50	38	52
Bezrobotni	19	45	36	114
Gospodynie domowe i inni	20	25	56	56
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys. zł	27	30	43	86
500 tys. - 999 tys.	18	43	39	322
1000 tys. - 1499 tys.	17	42	41	283
1500 tys. - 1999 tys.	29	43	28	179
2000 tys. i powyżej	14	49	37	180
Ocena własnych war. mater.				
Źłe	20	46	34	451
Średnie	18	40	42	465
Dobre	24	38	38	155
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	33	33	34	62
Raz w tygodniu	22	40	38	645
Kilka razy w roku	13	47	40	289
W ogóle nie uczestniczy	13	57	30	74
Ocena kier. rozw. syt. w kraju				
Dobry kierunek	28	36	36	257
Zły kierunek	16	48	36	604
Trudno powiedzieć	20	33	47	210

Tabela 12. Czy przedstawiciele NSZZ "Solidarność" reprezentują interesy ludzi takich jak Pan(i):

(%)

	dobrze	źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	41	21	38	1074
Płeć				
Mężczyźni	45	24	32	476
Kobiety	39	19	42	597
Wiek				
do 24 lat	45	19	36	154
25-34	46	18	36	186
35-44	40	23	36	262
45-54	45	24	31	182
55-64	38	26	36	150
65 lat i więcej	31	16	53	139
Miejsce zamieszkania				
Wieś	38	24	38	402
Miasto do 20 tys.	40	24	35	116
od 21 do 100 tys.	43	18	39	197
101-500 tys.	45	14	41	199
501 tys. i więcej mieszk.	44	25	31	158
Region				
Północny	43	15	42	155
Zachodni	38	29	32	83
Środkowozachodni	49	19	31	156
Środkowy	42	20	37	197
Wschodni	42	19	39	117
Południowo-wschodni	36	27	36	169
Południowo-zachodni	38	20	42	197
Wykształcenie				
Podstawowe	35	18	47	387
Zasadnicze zawodowe	43	25	32	281
Średnie	44	20	36	319
Wyższe	52	28	20	86
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	55	25	20	68
Prac. umysł. niż. szczebla	49	16	35	93
Pracownicy fiz.- umysł.	42	21	36	49
Robotnicy wykwalifikowani	48	28	24	118
Robotnicy niewykwalifik.	42	20	38	59
Rolnicy	43	21	36	107
Prywatni przedsiębiorcy	54	16	30	37
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	30	24	46	313
Uczniowie i studenci	46	11	43	52
Bezrobotni	45	17	38	114
Gospodynie domowe i inni	40	14	46	56
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 500 tys. zł	46	9	45	86
500 tys. - 999 tys.	38	22	39	322
1000 tys. - 1499 tys.	41	21	38	283
1500 tys. - 1999 tys.	51	18	31	179
2000 tys. i powyżej	40	26	35	180
Ocena własnych war. mater.				
Złe	40	25	35	451
Średnie	40	20	40	467
Dobre	49	14	38	156
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	38	30	32	62
Raz w tygodniu	45	21	35	645
Kilka razy w roku	34	21	46	292
W ogóle nie uczestniczy	46	18	36	74
Ocena kier. rozw. syt. w kraju				
Dobry kierunek	52	15	32	258
Zły kierunek	40	26	35	606
Trudno powiedzieć	33	14	53	210